

บทที่ ๖

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่าวรรณคดีไทยที่ปรากฏการตายของตัวละครเอกส่วนใหญ่ อันได้แก่ ลิลิตพระลอ ขุนช้างขุนแผน เงาะป่า อolongเจ้าสามล่อ ชูลูนางอั้ว ผาแดงนางไอ่ ตำนานฟ้าแดดสงยาง และพระรถเมรี มีที่มาจากรื่องเล่าในท้องถิ่นซึ่งเล่าขานเป็นระยะเวลาช้านาน จนกระทั่งมีลักษณะเป็นนิทานประจำถิ่นในบางท้องถิ่นด้วย โดยมีการนำเอาชื่อของตัวละครหรือเหตุการณ์ในเรื่องไปอธิบายถึงที่มาของชื่อสถานที่ หรือพืชพรรณในท้องถิ่น ในขณะที่เรื่องโคลงอมรา แม้จะไม่มีลักษณะเป็นนิทานประจำถิ่น แต่ก็ปรากฏว่ากวีแต่งขึ้นโดยใช้ฉากและสถานที่ในเรื่องซึ่งเป็นสังคมพุทธศาสนาล้ากับสังคมล้านนาไทยนั่นเอง นอกจากนี้เนื้อเรื่องของวรรณคดีที่นำมาศึกษาเหล่านี้ยังมีลักษณะเป็นนิทานชีวิต ซึ่งทำให้เชื่อว่าน่าจะเป็นเรื่องที่เคยเกิดขึ้นจริงมาก่อน โดยปรากฏชื่อตัวละครและสถานที่ในเรื่องอย่างชัดเจน ทั้งยังมีลักษณะสมจริงในประเด็นที่ว่า เมื่อตัวละครเอกต้องประสบชะตากรรมจนถึงแก่ชีวิตก็ไม่มีผู้ใดสามารถมาช่วยชุบชีวิตให้ฟื้นขึ้นมาได้ ประกอบเข้ากับเนื้อเรื่องที่ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความผิดหวังที่เกิดจากความรักซึ่งนำไปสู่ความตายของตัวละครเอกในตอนท้าย ทำให้เรื่องราวเหล่านี้เป็นที่ประทับใจและถูกผู้คนนำมาเล่าขานสืบทอดต่อมาเป็นระยะเวลายาวนานและเชื่อกันว่าเคยเกิดขึ้นจริงในท้องถิ่นของตน

ลักษณะการตายของตัวละครเอกในวรรณคดีกลุ่มนี้สรุปได้ว่ามี ๓ ลักษณะ ได้แก่

๑. การตายเนื่องจากจิตใจระทมทุกข์แสนสาหัส ได้แก่ การตายของนางอมราและพระภิกษุหนุ่ม จากเรื่องโคลงอมรา การตายของนางอุเปียม จากเรื่องอลองเจ้าสามล่อ และการตายของนางฟ้าหยาด จากเรื่องตำนานฟ้าแดดสงยาง

๒. การตายเพราะการฆ่าตัวตาย ได้แก่ การตายของนางอั้ว และชูลู จากเรื่องชูลูนางอั้ว การตายของนางลำหับ จากเรื่องเงาะป่า และการตายของสามล่อ จากเรื่องอลองเจ้าสามล่อ

๓. การตายเพราะถูกผู้อื่นฆ่าหรือสั่งให้ฆ่า ได้แก่ การตายของนางวันทอง จากเรื่องขุนช้างขุนแผน การตายของชมพลา จากเรื่องเงาะป่า การตายของนางไอ่ จากเรื่องผาแดงนางไอ่ การตายของพญาจันทะราช จากเรื่องตำนานฟ้าแดดสงยาง และการตายของพระลอ พระเพื่อน พระแพง จากเรื่องลิลิตพระลอ

การตายของตัวละครยังอาจแบ่งได้ตามเจตนาของตัวละครเป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่ การตายเนื่องจากตัวละครเอกปรารถนาจะตายเองสืบเนื่องจากความไม่สมหวังในเรื่องความรัก และการตายของตัวละครเอกซึ่งไม่ปรารถนาจะตาย แต่ถูกผู้อื่นฆ่าหรือสั่งให้ฆ่า เนื่องจากกรณีของเรื่องรักสามเส้าหรือการถูกกีดกันในเรื่องของการความรัก

ในส่วนของสาเหตุการตายของตัวละครเอกที่สำคัญมี ๒ ประการ ได้แก่ สาเหตุที่เกิดจากพฤติกรรมของตัวละครเอกเองและสาเหตุที่เกิดจากสภาพสังคม สาเหตุที่เกิดจากพฤติกรรมของตัวละครเอกเอง สืบเนื่องมาจากการขาดความยั้งคิดหลงใหลในความงามของตัวละครเอกอีกฝ่ายหนึ่งอย่างขาดสติ จนกระทั่งเกิดการลักลอบได้เสียกันก่อนมีการสู่ขอตามประเพณี ซึ่งจะทำให้เกิดเรื่องยุ่งยากจนนำไปสู่ความตายของตัวละครเอกในภายหลัง ในส่วนของสังคมที่เป็นสาเหตุทำให้ตัวละครเอกต้องตายไปก็ได้แก่ การที่พ่อแม่ผู้ปกครองและบุคคลอื่นเข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตของตัวละครเอก โดยเฉพาะบทบาทของพ่อแม่ที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิตของผู้เป็นลูก ซึ่งทำให้ลูกเกิดความคับข้องใจจากความไม่สมหวังในความรักและนำไปสู่ความตายในเวลาต่อมา นอกจากนี้ความคิดความเชื่อและค่านิยมในสังคมก็มีส่วนในการกำหนดความคิดของตัวละครเอก โดยเฉพาะค่านิยมในการเลี้ยงดูบุตรของพ่อแม่ ซึ่งเป็นการกำหนดความคิดความเชื่อ บทบาท และพฤติกรรมของตัวละครเอก ค่านิยมที่ภรรยาจะต้องรักและซื่อสัตย์ต่อผู้เป็นสามีเพียงผู้เดียว เมื่อได้เสียกันแล้วถูกกีดกันจนไม่สมหวังในความรัก ทำให้ตัวละครหญิงตัดสินใจที่จะฆ่าตัวตายไปในที่สุด

ความเชื่อที่ปรากฏในวรรณคดีไทยที่ปรากฏการตายของตัวละครเอกมีความสัมพันธ์กับความเชื่อที่เกี่ยวกับความตายในสังคมไทย ได้แก่ ความเชื่อเรื่องกรรม วิญญาณ ชาตภาพและการเวียนว่ายตายเกิด นรกสวรรค์ รวมถึงความเชื่อในเรื่องของโชคชะตาและกลางสังขารนี้ เนื้อหาของวรรณคดีทุกเรื่องเน้นย้ำในเรื่องผลของกรรมที่ตัวละครเอกได้กระทำไว้ตั้งแต่ชาติก่อน ซึ่งส่งผลให้ตัวละครเหล่านี้ต้องเกิดมาเพื่อชดใช้กรรมในโลกมนุษย์ในช่วงระยะเวลาหนึ่งตามผลของกรรมที่ได้เคยกระทำไว้นั้น เช่น กรรมที่เคยทำไว้ส่งผลให้ตัวละครต้องเดินทางพลัดบ้านพลัดเมืองหรือทำให้ถึงแก่ชีวิต หรือตัวละครบางตัวอาจต้องฆ่าตัวตายเนื่องจากชาติก่อนนี้เคยทำให้ผู้อื่นต้องฆ่าตัวตาย และความเชื่อเรื่องกรรมอาจทำให้ตัวละครเลือกการตายเพื่อให้สิ้นสุดกรรมเวรที่ทำมาตั้งแต่อดีตชาติจนถึงปัจจุบัน เป็นต้น ซึ่งเมื่อตัวละครเอกเหล่านี้ได้ชดใช้กรรมที่เคยกระทำต่อผู้อื่นจนหมดสิ้นเวรกรรมแล้ว ก็จะต้องตายจากโลกนี้ไปด้วยวิธีต่าง ๆ กันไป โดยการฆ่าตัวตาย การถูกผู้อื่นฆ่า หรือการที่จิตใจทุกข์ระทมอย่างแสนสาหัสจนตาย และได้ไปเกิดบนสวรรค์ได้อยู่กับคนรักอย่างมีความสุข ซึ่งจากการที่กรรมและผลของกรรมที่เคยกระทำมามีส่วนในการกำหนดชะตาชีวิต ทำให้เมื่อตัวละครเอกเหล่านี้จะต้องตายจากไป ก็จะปรากฏมีกลางสังขารบอกเหตุร้ายที่จะเกิดขึ้นด้วย เมื่อพิจารณาในด้านความหมายของความตาย อาจกล่าวได้ว่าความตายไม่ได้มีความหมายเพียงแค่การสิ้นสุดชีวิตเท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับความตายที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทยโดยทั่ว ๆ ไป และแสดงให้เห็นถึงความหมายของความตายที่นอกจากที่หมายถึงการสิ้นสุดชีวิตหรือสิ้นสุดจากสภาพมนุษย์อีกด้วย กล่าวคือ ยังหมายถึงการสิ้นสุดของกรรมที่ได้กระทำโดยมีเหตุและปัจจัยที่กำหนดมาแล้วอย่างชัดเจน คือ กรรมและผลของกรรมที่ตัวละครได้กระทำไว้ และความตายยังหมายถึงการผ่านเข้าไปสู่สภาพที่ดีขึ้นและมีความสมหวังรออยู่ภายหลังการตายนั้น นอกจากนี้การตายของตัวละครเอกบางตัวยังหมายถึงการพิสูจน์ความรักที่แท้จริงอีกด้วย ลักษณะนี้แสดงให้เห็นว่า ในวรรณคดีที่ปรากฏการตายของตัวละครเอกดังกล่าวนี้ มีการใช้กลวิธีที่ทำให้ความตายซึ่งเป็นสิ่งที่น่า

กลัว แปรเปลี่ยนเป็นความสุขในภายหลัง ดังเช่นการที่ตัวละครได้อยู่ร่วมกันหรือมีความหวังที่จะได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขภายหลังการตาย ดังได้กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้บางครั้งความตายของตัวละครเอกยังนำมาซึ่งสิ่งดี ๆ เช่น การที่เมืองสองเมืองที่เคยเป็นศัตรูกันได้กลับมาเป็นมิตรกัน หรือผู้คนที่เคยกระทำความไม่ดีก็ละการกระทำดังกล่าวมาถือศีลปฏิบัติธรรม เป็นต้น

แม้ว่าวรรณคดีที่ปรากฏการตายของตัวละครเอก จะมีลักษณะขัดแย้งกับชนบทของวรรณคดีไทยที่ไม่นิยมลงจบด้วยความตายของตัวละครเอก แต่จะพบว่าลักษณะการสร้างอารมณ์สะท้อนใจในวรรณคดีกลุ่มนี้ก็มีคล้ายคลึงกับการสร้างอารมณ์สะท้อนใจในวรรณคดีโดยทั่วไปอยู่บ้าง เช่น วรรณคดีประเภทนิราศ ในด้านการพยายามให้เกิดอารมณ์เศร้าโศกและการจาก แต่จะพบว่าวรรณคดีประเภทนิราศจะเน้นที่การคร่ำครวญโดยการเล่นคำ เล่นเสียง และด้านวรรณศิลป์ ในขณะที่วรรณคดีที่ปรากฏการตายของตัวละครเอกนั้น จะเน้นที่การคร่ำครวญและพรรณนาอารมณ์และความรู้สึกของตัวละครที่จะต้องตายจากกันมากกว่าการเล่นคำ เล่นเสียงดังกล่าว ส่วนวรรณคดีเรื่องอื่น ๆ ที่ปรากฏการตายของตัวละครเอกซึ่งจะมีผู้มาชุบชีวิตให้ฟื้นขึ้นมาในภายหลังนั้น แม้ว่าในตอนที่ตัวละครตายจะมีการพรรณนาคร่ำครวญของตัวละครอยู่บ้าง แต่จะพบว่าไม่ได้เน้นการคร่ำครวญมากเท่ากับฉากการตายของตัวละครในวรรณคดีที่นำมาศึกษา นอกจากนี้การที่มีผู้มาชุบชีวิตตัวละครเอกที่ตายให้ฟื้นขึ้นมาในภายหลัง ก็เป็นการเปลี่ยนบรรยากาศในเรื่องให้คลี่คลายไปในทางที่ดีด้วย ในขณะที่ในกลุ่มวรรณคดีที่นำมาศึกษานั้นเนื่องจากตัวละครจะไม่ฟื้นชีวิตขึ้นมาอีกแล้ว กวีจึงเน้นการพรรณนาและคร่ำครวญอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร และเน้นพรรณนาฉากการตายของตัวละครเอกอย่างชัดเจน ซึ่งมีส่วนทำให้วรรณคดีที่ปรากฏการตายของตัวละครเอกสามารถสร้างอารมณ์สะท้อนใจให้แก่ผู้อ่านได้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวรรณคดีที่ปรากฏการตายของตัวละครเอก พบประเด็นที่น่าสนใจควรที่จะมีการศึกษาต่อไปอีกหลายประการ เช่น การตายของตัวละครเอกในวรรณคดีไทยที่ตัวละครเอกฟื้นขึ้นมาภายหลัง ซึ่งยังไม่มีใครนำมาศึกษาจัดกลุ่มวิเคราะห์อย่างจริงจัง อนึ่ง กำเนิดของตัวละครก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจนำมาศึกษาด้วย